

**Social- og
Boligstyrelsen**

MODEL FOR

Bedre overgang til voksenlivet for unge med handicap

oktober 2025

Viden til gavn

Publikationen er udgivet af
Social- og Boligstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00
E-mail: info@sbst.dk
www.sbst.dk

Udgivet oktober 2025

Download eller se rapporten på
www.sbst.dk.

Der kan frit citeres fra rapporten med angivelse
af kilde.

digital isbn: 978-87-85236-79-1

Indhold

Indhold	0
Indledning	3
Baggrund	3
Målgruppe	4
Model for arbejdet med overgangen til voksenlivet	4
Værdigrundlag	5
Organisatoriske forudsætninger	6
Modellens kerneelementer	7
Kerneelement 1: Fælles ansvar	7
Eksempler på arbejdet med fælles ansvar	9
Kerneelement 2: Fælles faglig systematik og metode	10
Eksempler på arbejdet med fælles metode og systematik	13
Kerneelement 3: Samarbejde med og støtte til familien	14
Eksempler på samarbejdet med og støtte til familien	16
Kerneelement 4: Inddragelse af den unge	17
Eksempler på arbejdet med inddragelse af den unge	20
Litteratur	21

Indledning

Rammerne for hjælp og støtte ændrer sig væsentligt, når unge med handicap bliver voksne. Derfor er det særligt vigtigt for denne gruppe af unge, at forberedelsen af overgangen til voksenlivet er velforberedt og sammenhængende, så både den unge og forældrene er forberedte på og trygge ved de forandringer, som overgangen fører med sig.

De unge kan opleve mange skift i forbindelse med at blive voksne, og nogle unge kan have mange bekymringer om deres fremtid, når der sker mange skift. Både for den unge og for den unges familie kan det være forbundet med stor bekymring og usikkerhed, hver gang der skal ske noget nyt i de unges og familiens liv. Der sker fx skift i de unges hverdag, som er betinget af strukturelle forhold og alder, fx når man skal fra folkeskole til ungdomsuddannelse. Dertil kommer yderligere skift som følge af flytning, ændringer i den unges funktionsevne, ændring til kommunens tilbud med videre. Både for den unge og for familien kan overgangen til at blive voksen derfor føles omfattende.

Fælles for de mange forskellige typer af overgangssituationer er, at de ofte indebærer nye behov hos den unge og familien, nye målsætninger for indsatsen, skift af involverede fagpersoner og dermed risiko for tab af viden og erfaringer, og skift af lovgivning og støttemuligheder.

Mange forældre oplever, at det i sidste ende bliver dem, der mere eller mindre frivilligt kommer til at fungere som koordinators i processen. Dette er problematisk, dels fordi det reelt ikke er forældrenes ansvar, og dels fordi det som forældre er vanskeligt at få overblik over muligheder, rettigheder og pligter. Dertil kommer, at man som forældre til et barn med handicap kan være i en følelsesmæssig situation, der gør det svært at overskue de mange problemstillinger og forholde sig nøgternt til de muligheder, den unge har. Forældrene kan også være i en situation, hvor den unges overgang til voksenlivet i høj grad påvirker deres og resten af familiens liv og økonomi.

For rådgiverne kan overgangssituationerne også være særdeles krævende. Der er mange kommunale aktører omkring den unge med hver deres faglige vinkel, metoder og fagsystem. I sidste ende er målet, at den unge så nænsomt som muligt føres fra et tilbud til et andet og tættere på opfyldelse af den unges håb og drømme.

Baggrund

I januar 2021 trådte servicelovens § 19 a i kraft. Dermed fik kommunerne en forpligtelse til at iværksætte forberedelsen til overgangen til voksenlivet, senest når den unge fylder 16 år. Det følger desuden af bestemmelsen, at forberedelsen skal være tværgående og helhedsorienteret, og at den skal foregå i dialog med den unge og dennes forældre. Med ikrafttrædelsen af barnets lov den 1. januar 2024 blev bestemmelsen omdøbt til §§ 122-123 i barnets lov, men bestemmelsens ordlyd er den samme.

Som led i indsatsen for at understøtte kommunernes implementering af lovændringen blev der igangsat et projekt om netop overgangen fra barn til voksen. Det er i regi af dette projekt, at modellen, der beskrives i denne modelbeskrivelse, er udviklet. Udviklingen af modellen blev i første omgang udviklet på baggrund af eksisterende viden på området, erfaringer fra taskforcen på handicapområdet og interviews med udvalgte kommuner. Derefter blev modellen videreudviklet og kvalificeret i et projektsamarbejde med fem kommuner i perioden fra januar 2023 til og med december 2024. Modellen har dannet udgangspunkt for kommunernes arbejde med at skabe en bedre overgang til voksenlivet for unge med handicap og er løbende blevet tilpasset og justeret i takt med, at kommunerne har genereret erfaringer og viden. Derudover er modellen blevet justeret på baggrund af bidrag fra et ungepanel, en styregruppe og en følgegruppe.

Målgruppe

Målgruppen for modellen er unge med handicap, der er fyldt eller om kort tid fylder 16 år, og deres forældre. Det kan være forskelligt, hvor tidligt en kommune vælger at påbegynde overgangsarbejdet, men arbejdet skal være i gang senest ved det fyldte 16. år, jf. barnets lov §§ 122-123.

Handicap dækker for denne indsats over følgende:

- Fysiske handicap, fx bevægelseshandicap, synshandicap, hørehandicap o.a.
- Udviklingsforstyrrelser, fx autisme
- Opmærksomhedsforstyrrelser, fx ADHD
- Øvrige funktionsnedsættelser, fx erhvervet hjerneskade, udviklingshæmning o.a.

Målgruppen af unge spænder bredt fra unge med lettere, afgrænsede funktionsnedsættelser til unge med omfattende, komplekse og sammensatte funktionsnedsættelser. Der er således stor forskel på, hvilken form for støtte den unge har behov for, og forskel på, hvad der skal ske for den unge og dennes familie efter det 18. år.

I forbindelse med udvikling af modellen har alle ovenstående kategorier af handicap været repræsenteret. Nogle kommuner har særligt valgt at anvende modellen i de mest komplekse sager, hvor den unge og dennes familie har haft behov for mest afklaring og støtte i overgangen, mens andre kommuner har anvendt modellen mere bredt i forhold til unge med handicap. For sidstnævnte har disse kommuner ofte varieret modellens elementer, så den har passeret til den unge og familiens behov for fx færre eller flere møder.

Model for arbejdet med overgangen til voksenlivet

Social- og Boligstyrelsens model til at understøtte en bedre overgang til voksenlivet for unge med handicap består af fire faglige kerneelementer. Kerneelementerne fokuserer på fire områder, som er centrale for tilrettelæggelsen af en helhedsorienteret overgangsproces for den unge og den unges familie.

Ud over kerneelementerne omfatter modellen desuden værdigrundlag og organisatoriske forudsætninger. De organisatoriske forudsætninger skal være tilstede for en vellykket implementering af kerneelementerne, mens værdigrundlaget beskriver de værdier, som modellen bygger på.

Nedenfor ses en grafisk illustration af modellen. Kerneelementet *Fælles ansvar* er et tværgående kerneelement. Det betyder, at kerneelementet udgør fundamentet for arbejdet med de andre kerneelementer. *Fælles ansvar* beskriver således den ramme, der skal være til stede for at kunne skabe de bedste forudsætninger for arbejdet med overgangssager. Kerneelementet *Fælles systematik og metode* handler om den systematik og fremgangsmåde, som der bør arbejdes efter i den enkelte overgangssag. Kerneelementet *Samarbejde med og støtte til familien* handler om, hvordan samarbejdet med familien bør tilrettelægges, og hvad man som rådgiver skal være opmærksom på i relation hertil. Det sidste kerneelement er *Inddragelse af den unge*, som beskriver, hvordan man sætter den unges ønsker og behov i centrum.

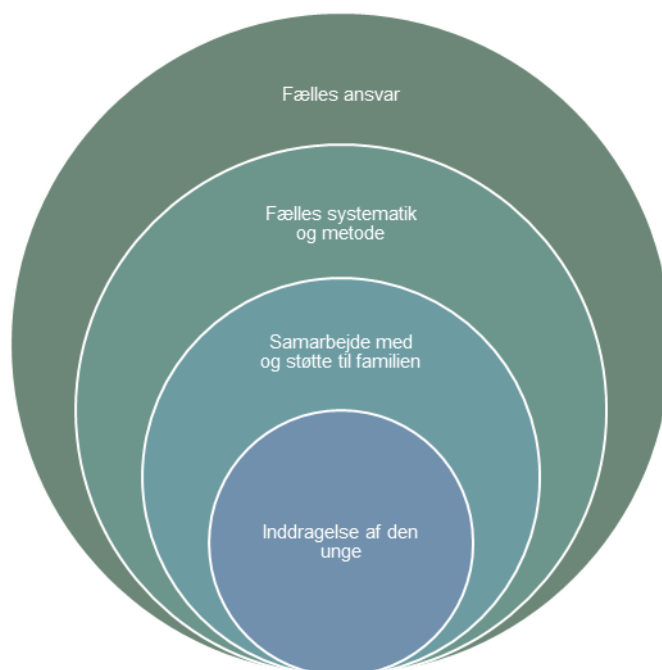

Illustration af modellen for bedre overgang til voksenlivet for unge med handicap, 2024.

Værdigrundlag

Følgende værdier danner grundlag for modellens udviklings- og menneskesyn. Det betyder, at når de fire kerneelementer skal planlægges og udføres, skal det ske med udgangspunkt i disse værdier.

- **Et tidssvarende børne- og ungesyn med en ressourcefokuseret tilgang:** Den unge anerkendes som et selvstændigt og kompetent individ med egne holdninger, ønsker og perspektiver på eget liv og forhold, og det er centralt, at den unges perspektiv inddrages uanset handicap. Den unge har ressourcer og styrker, som der tages udgangspunkt i, i forberedelsen af overgangen til voksenlivet.
- **Helhedsorienteret perspektiv på den unge og den unges familie:** Det helhedsorienterede blik er vigtigt for fx at kunne møde og forstå hele den unge, den unge familie og deres liv, men også for at kunne skabe sammenhæng i indsatserne, den unge og familien modtager. For både den unge og den unges familie vil overgangen til 18 år ofte medføre ændringer, så det er vigtigt at være opmærksom på at se helhedsorienteret på den unges og familiens liv og perspektiv.
- **Tværgående samarbejde er essentielt:** Samarbejde på tværs af kommunen – både børne- og voksenområdet, men også på tværs af sektorer – er essentielt for at kunne skabe en god overgang for den unge og dennes familie. Det er derfor nødvendigt, at kommunen kan se værdien i det tætte tværfaglige samarbejde.

Organisatoriske forudsætninger

For at få succes med modellen skal alle afdelinger i kommunen, som dækker et område, der påvirker den unges og forældrenes liv, være indstillet på at løse opgaven sammen. Derfor er det en helt grundlæggende forudsætning, at der er bred ledelsesopbakning til at implementere modellen på tværs af organisationen, så det ikke bliver et projekt, der kun ligger i én afdeling. Det kræver, at kommunen prioriterer tid og ressourcer på alle niveauer i organisationen med henblik på at sikre en bred opbakning og et stærkt vedblivende organisatorisk, ledelsesmæssigt og kompetencemæssigt fundament for en tværgående og helhedsorienteret indsats.

Forud for arbejdet med denne model bør man forholde sig aktivt til, om organiseringen i kommunen understøtter en god overgang til voksenlivet for unge med handicap. Det kan være, at organisatoriske ændringer kan afhjælpe nogle af de knaster, som kommunen har identificeret i deres tidligere arbejde med overgangssager. Det kan også være, at man undervejs i arbejdet med modellen opdager, at der er nogle organisatoriske strukturer, der ikke virker, som de skal. Erfaringer fra arbejdet med modellen viser, at ledelsen løbende må genbesøge de organisatoriske forhold og den ledelsesmæssige understøttelse af arbejdet med overgangssager.

Modellens kerneelementer

Kerneelement 1: Fælles ansvar

Hvad

Skab rammerne for, og understøt samarbejdet om den unges overgang til voksenlivet på tværs af afdelinger, så der er en tydelige opgave- og ansvarsfordeling.

Hvorfor

Forberedelsen til voksenlivet skal være tværgående og helhedsorienteret. Kommunen skal samarbejde på tværs af afdelinger, der kan have forskellige tilgange til, hvilke indsatser og mål der er for den unge og familien.

Fælles overblik over de unge med handicap, som skal overgå til voksenlivet, er en nødvendig forudsætning for, at kommunens afdelinger kan arbejde sammen om de unge, som skal have en særlig indsats. Kommunen skal kunne handle rettidigt og hensigtsmæssigt i forhold til at sikre en god overgangsproces for de unge.

En formel ramme for samarbejdet sikrer, at rådgivere i de enkelte afdelinger er indforståede med deres roller og ansvar i forbindelse med den unges overgang til voksenlivet. Det skaber en forpligtigelse til samarbejdet på tværs af afdelinger og samordner samarbejdet mellem ledere og medarbejdere. Forskellige fagområder har forskellige tilgange og perspektiver på, hvilke indsatser og mål det er vigtigst for den unge og forældrene at opnå, og derfor prioriterer de forskelligt. Kendskab til hinandens fagområder, kompetencer og bevæggrunde er grundlæggende for en tillidsfuld og gensidigt forpligtende samarbejdsrelation, hvor alle muligheder i lovgivningen på tværs af velfærdsområdet udforskes og udnyttes.

Et fælles ansvar for overgangssagerne styrker opgaveløsningen. Det er med til at kvalificere sagens oplysninger, når flere vinkler og fagligheder bidrager. I sidste ende betyder det, at den unge får det rette tilbud i rette tid. Når rådgiver inddrager alle relevante parametre i sagen uanset myndighedsområde, øger det også sandsynligheden for, at man får en fyldestgørende forståelse af den unges og familiens behov, så den unge og familien føler sig set og hørt.

Hvordan

Ledelsen understøtter et fælles ansvar ved at:

- etablere de formelle rammer for det forpligtende tværfaglige samarbejde, fx via brug af en formaliseret samarbejdsaftale.
- beskrive de enkelte aktørers roller, arbejdsgange og ansvar i forbindelse med en overgangssag, fx i en samarbejdsaftale.
- etablere en klar struktur for, hvor beslutnings- og bevillingskompetence er placeret. Det kan fx være på medarbejderniveau for at understøtte hurtige afgørelser eller via en styregruppe eller lignende med ledelsesrepræsentanter fra de relevante afdelinger.
- etablere mødefora, som understøtter samarbejdet mellem afdelinger, hvor samarbejdspartnere løbende mødes om overgangssager.
- evt. afholde fælles temadage, så medarbejderne kan lære hinanden at kende på tværs af afdelinger.
- evt. etablere makkerskaber/buddy-ordninger på medarbejderniveau på tværs af børne- og voksenafdelingen.

- sikre, at der i de enkelte afdelinger afsættes tid og ressourcer til arbejdet med overgangssagerne, herunder at der er tid til at mødes fysisk, ved at sikre eventuel fælles kompetenceudvikling, administrativ understøttelse og eventuelt en mindre sagsstamme pr. medarbejder.
- tydeliggøre forventninger, fælles målsætninger og gevinster ved det tværfaglige samarbejde for medarbejderne på tværs af afdelinger. Det skal være tydeligt for medarbejderne, hvilke konkrete opgaver der skal løses i fællesskab.
- sikre, at der skabes og vedligeholdes et fælles overblik over de unge, der skal overgå til voksenlivet, på tværs af kommunens afdelinger.

Rådgiveren understøtter et fælles ansvar ved at:

- tage aktivt del i det tværfaglige samarbejde og interessere sig for andre fagligheder og lovområder end sine egne. Det er vigtigt, at rådgiveren giver sig tid til at fortælle om sit arbejde og lytter til rådgivere fra andre afdelinger for på den måde at opnå et fælles viden grundlag, så man ved, hvad man kan forvente af sine kolleger i andre afdelinger.
- bidrage til at sikre en smidig sagsgang på tværs af afdelinger, fx ved at fungere som koordinator og kontaktperson for en familie, sørge for at invitere relevante fagpersoner med til møder og inddrage dem, søge viden om tilstødende områder og søge det tværgående samarbejde.
- møde sine kolleger fra andre afdelinger med åbenhed, nysgerrighed og respekt.

Hjælperedskaber

Herunder findes en kort beskrivelse af udvalgte hjælperedskaber, der kan understøtte arbejdet med kerneelementet.

Samarbejdsaftaler mellem forskellige forvaltninger. En formaliseret, skriftlig aftale mellem afdelinger i en kommune kan være en måde at sætte en klar ramme for et tværgående samarbejde på.

[Eksempel på samarbejdsaftale \(sbst.dk\)](#)

Fælles retningslinjer og arbejdsgangsbeskrivelser eller handleguides, der beskriver, hvem der gør hvad, hvornår vi holder hvilket møde, osv.

[Eksempel på arbejdsgangsbeskrivelse \(sbst.dk\)](#)

Opgavebeskrivelse for en evt. koordinatorfunktion. Der udarbejdes en oversigt over de opgaver, der ligger i koordinatorfunktionen, både internt og eksternt. Interne opgaver kan fx være forberedelse af teammøder, ledelsesinformation og evt. referat og mødeledelse. Eksterne opgaver kan være forberedelse af møder med familien, herunder at alle deltagere kender deres rolle og bidrag på mødet, og at der er opnået enighed med familien omkring, hvilke personlige oplysninger der kan deles på mødet.

[Opgavebeskrivelse for tovholderen \(sbst.dk\)](#)

Retningslinjer for god kommunikation med den unge og familien. Ledelsen aftaler sammen med relevante medarbejdere, hvornår og hvordan man generelt kommunikerer med den unge og familien for at sikre en god og rettidig kommunikation. Dette kan fx være med fokus på "den svære samtale", at overlevere afgørelser, afslag og beskeder mundtligt, før de sendes på skrift, og andre tiltag.

Arbejdsgangsanalyser kan kortlægge de interne arbejdsgange og identificere problemområder. Denne proces kan være med til at kortlægge, hvilke kommunale medarbejdere det er relevant at inddrage i processen omkring den unge.

[Vejledning til udarbejdelse af arbejdsgange \(sbst.dk\)](#)

Beslutningskompetenceplanen handler om, hvem der har kompetence til at give bevillinger og træffe afgørelser. Her angives, hvem der har kompetence til at hhv. indstille og bevilge ydelser efter de forskellige paragraffer i serviceloven og barnets lov.

[Eksempel beslutningskompetenceplan \(sbst.dk\)](#)

Eksempler på arbejdet med fælles ansvar

Én ungeenhed med fælles budget og fælles leder

Nogle kommuner har anvendt deres eksisterende organisering som udgangspunkt for at arbejde med kerneelementet om fælles ansvar. En kommune har fx en allerede etableret ungeenhed, der har de unge under hele overgangen. Denne ungeenhed har derfor allerede fælles budget og én fælles leder på tværs af overgangssager. Kommunen har derfor i projektet valgt at styrke den eksisterende enhed frem for at lave nye enheder eller organiseringer.

En anden kommune har i et tidligere projekt etableret en tværgående ledergruppe, der går på tværs af børne- og voksenområdet. I dette projekt har ledergruppen fungeret som en styregruppe, der løbende er inddraget i arbejdet med overgangen til voksenlivet, og desuden har været inddraget i særligt komplekse overgangssager.

Temadage på tværs af forvaltninger

En kommune har afholdt faglige temadage på tværs af børne-, unge- og voksenforvaltningerne for at give rådgiverne et fælles sprog og fælles blik for vigtigheden af at arbejde på nye måder med overgangssagerne. På temadagene har der ud over det faglige tema været fokus på, at rådgiverne fra de forskellige afdelinger lærte hinanden at kende og fik lejlighed til at sidde fysisk sammen og drøfte ansvar, arbejdsopgaver og tilgange i overgangssager.

Makkerskaber omkring konkrete sager

For i højere grad at kunne tage fælles ansvar i overgangssagerne var der i en kommune behov for, at rådgiverne fra forskellige afdelinger fik større kendskab til hinanden og hinandens arbejdsgange. Kommunen lavede således en ordning med makkerpar (buddies), hvor en rådgiver fra børneafdelingen parres med en rådgiver fra voksenafdelingen som sparrer sammen om konkrete sager. Med makkerskabsordningen har kommunen oplevet, at der er bedre kommunikation mellem afdelingerne i overgangssagerne, hvilket giver en bedre samlet indsats for den unge og dens familie.

Kerneelement 2: Fælles faglig systematik og metode

Hvad

Rådgiverne skal arbejde helhedsorienteret ud fra en fælles faglig systematik og metode for at få undersøgt de relevante temaer i den unges liv, så den unge og den unges familie oplever en sammenhængende overgang til voksenlivet.

Hvorfor

Forberedelsen til voksenlivet skal være tværgående og helhedsorienteret, og der skal indgå overvejelser om følgende temaer: Behov for indsats og støtte som følge af funktionsnedsættelsen, uddannelse, boligforhold, sociale forhold, samt øvrige relevante forhold.

En helhedsorienteret planlægning af overgangen fra ung til voksen betyder ikke, at rådgiveren skal anvende en specifik metode eller model. Det handler om den tilgang, man som kommune anlægger i tilrettelæggelsen af overgangen, hvor det er centralt, at rådgiveren kender den unge og familien og har en tillidsfuld relation til dem. Det er vigtigt at understrege, at man kan bruge flere forskellige konkrete redskaber og metoder for at opnå dette.

En særlig udfordring i overgangen er overleveringen fra børne- til voksenområdet. Rådgiverne på børnehandicapområdet har oplyst sagen i forhold til deres myndighedsrolle. Og rådgiverne på voksenområdet har brug for andre eller flere oplysninger, før de kan træffe en afgørelse, når den unge fylder 18 år. Det er derfor centralt, at kommunen har en fælles faglig praksis og systematik i overgangssager, så man har et fælles fagligt sprog på tværs af afdelinger.

En ensartet faglig praksis på tværs af kommunens afdelinger bidrager til en smidig sagsgang og en øget oplevelse af sammenhæng i sagsgangen for både den unge, familien og rådgivere omkring den enkelte sag. Det er derfor væsentligt, at det tværfaglige samarbejde tager udgangspunkt i en fælles faglig praksis og systematik, for at understøtte oplevelsen af sammenhæng samt skabe forpligtelser på tværs af afdelinger omkring den helhedsorienterede indsats.

Hvordan

Ledelsen understøtter arbejdet med en fælles faglig systematik og metode ved at:

- træffe beslutning om, hvilke metoder og redskaber kommunen benytter i arbejdet med overgangen til voksenlivet for unge med handicap. De valgte redskaber skal kunne tilvejebringe de nødvendige oplysninger, så både børne- og voksenområdet oplever sagen tilstrækkeligt oplyst. Derudover skal der være enighed om, hvornår og hvordan redskaberne skal benyttes.
 - Der kan med fordel benyttes visuelle redskaber, ligesom der kan udarbejdes fælles dokumenter på tværs af børne- og voksenområdet.
- beskrive overgangsprocessen i en fælles systematisk arbejdsgang, hvor de enkelte aktørers rolle og ansvar fremgår klart, herunder aktørernes relevans for mødeaftoldelse ifbm. overgangen.
- sikre, at den fælles systematik og faglige praksis er understøttet med relevante redskaber, skabeloner, metoder o.a. Disse redskaber bør ligge samlet og lettilgængeligt.
- sørge for it-understøttelse af overgangsproceduren.
- overveje, om der skal ansættes en koordinator eller tovholder til overgangsprocessen.

Rådgiveren understøtter arbejdet med fælles faglig systematik og metode ved at:

- inddrage relevante fagpersoner omkring den unge og familien og invitere disse med til møder om den unges overgang til voksenlivet. Der skal tages hensyn til, om mødet bliver for overvældende for den unge eller dennes familie grundet antallet af deltagere.
- støtte op om og anvende den fælles faglige systematik og metode samt dertilhørende redskaber, som fx faste dagsordener, mødeindkaldelser, referatskabeloner o.a.
- evt. skrive referater åbent på møderne, så alle deltagere kan følge med i, hvad der bliver skrevet ned.
- evt. deltage to rådgivere på centrale møder, så en kan fungere som referent, imens den anden er mødeleder.
- sætte retning for samarbejdet med den enkelte unge i form af fælles mål for den helhedsorienterede indsats, fx ved brug af en fælles handleplan eller ungeplan.

Hjælperedskaber

Herunder findes en kort beskrivelse af udvalgte hjælperedskaber, der kan understøtte arbejdet med kerneelementet.

Integrated Children's System (ICS)

ICS er udviklet til at understøtte rådgivernes faglige arbejde med børn og unge, der har eller kan have behov for særlig støtte, og deres familier.

[Redskaber | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)

Udredningsværktøjet

Udredningsværktøjet er udviklet til at understøtte rådgivernes faglige arbejde med børn og unge med funktionsnedsættelser og bygger på den socialfaglige metode ICS (Integrated Children's System). Udredningsværktøjet kan bl.a. anvendes til målgruppevurdering og til at udrede et barns eller en ungs funktionsniveau og som følge heraf barnets/den unges og familiens krav på kompensationer og/eller indsatser. Derfor kan anvendelse af udredningsværktøjet i overgangssager være hjælpsom for voksenområdet, idet det i nogen grad understøtter sammenhængen med Voksenudredningsmetoden (VUM), som anvendes i mange kommuner.

[Håndbogen om ICS og udredningsværktøjet \(sbst.dk\)](#)

[Værktøjer til udredning og handleplaner \(sbst.dk\)](#)

Voksenudredningsmetoden (VUM 2.0)

Voksenudredningsmetoden er en metode til sagsbehandling på myndighedsområdet for voksne med handicap, psykiske vanskeligheder eller sociale problemer. Metoden understøtter alle faser i sagsbehandlingen, herunder også samarbejdet med udfører i leveringen af den sociale indsats. Voksenudredningsmetoden Version 2.0 Inklusiv Fælles Faglige Begreber Metodehåndbog (sbst.dk)

Taskforcen på handicapområdet samling af erfaringer og redskaber om overgangen

Taskforcen på handicapområdet har indsamlet en række redskaber, der kan bidrage til den gode myndighedsvaretagelse på handicapområdet, herunder redskaber til overgangen fra ung til voksen. Redskaberne indeholder bl.a. inspiration til dagsorden for overdragelsesmøder, referat af møder, procedure for den gode overgang m.v. Erfaringer og redskaber fra Taskforcen (sbst.dk)

Eksempler på arbejdet med fælles metode og systematik

Værktøjskasse

En kommune har udviklet en værktøjskasse, som bruges på tværs af børne- og voksenhandicapområdet i forbindelse med overgangssager. Værktøjskassen indeholder en række fælles redskaber og arbejdsgange, som sikrer, at den unge og familien oplever en sammenhængende sagsbehandling i forbindelse med den unges overgang til voksenlivet. Nogle af disse redskaber vedrører samarbejdet mellem forskellige afdelinger. Andre redskaber er rettet imod samarbejde med og inddragelse af den unge og familien.

Værktøjskassen bidrager til at sikre en tværfaglig og helhedsorienteret sagsbehandling, fordi alle samarbejdspartnere "taler det samme sprog" og benytter de samme redskaber og skabeloner.

Oversigt over overgangen

En kommune har udviklet et detaljeret overblik over forskellige trin i en overgangssag, kaldet overgangsplanen. Overgangsplanen giver overblik over relevant lovgivning, hvilke møder der bør afholdes (og er nødvendige generelt i overgangssager for unge og deres familier) samt overvejelser, der bør gøres i overgangssager.

Med overgangsplanen sikrer kommunen, at der på tværs af afdelinger er viden om, hvilke skridt der skal tages i hver enkelt overgangssag, og hvad en overgangssag består af. Dette giver en mere ensartet tilgang til overgangssager med fælles arbejdsgange og tilgange.

Kommunen bruger desuden overgangsplanen som udgangspunkt i de enkelte sager. Her indeholder overgangsplanen oplysninger om den unge og indsætter målrettet den unge/familien, samt hvordan den unge skal støttes i overgangen til voksenlivet.

Kerneelement 3: Samarbejde med og støtte til familien

Hvad

Etabler et samarbejde med forældrene, hvor rådgiveren vejleder og skaber et overblik over familiens samlede livssituation, så familien oplever sig trygge og forberedte på, hvad der skal ske i overgangen.

Hvorfor

Når en ung med handicap fylder 18 år, skifter fokus for støtten fra familiens samlede behov til at fokusere på den unges behov. Denne ændring i perspektiv kan have store konsekvenser for familien som helhed i forhold til forældrenes rolle, økonomi, fx ved ophør af tabt arbejdsfortjeneste, samt hvilke støtteforanstaltninger familien ellers kan modtage.

Pårørende som forældre og eventuelle søskende er ofte en ressource for de unge, så det er væsentligt at tænke på familiens samlede trivsel i overgangen. Både den unge og familien bliver mere handlende og har mere stabil trivsel, hvis der er forudsigelighed og overblik i overgangen. Dette frigiver ressourcer til, at familien kan være en støtte for den unge i overgangen. Plejeforældre er en anden type aktør, men de er stadig centrale i den unges liv, og derfor skal de inddrages. Plejeforældre kan, ligesom forældre, have særlige ønsker til, hvad der skal ske, når den unge fylder 18.

Fokus på familiens samlede situation kan samtidig være med til at mindske eventuelle samarbejdsudfordringer mellem forældre og rådgivere, der ofte kan opstå på grund af manglende inddragelse og forventningsafstemning, mangelfuld kommunikation og uoverensstemmelse i opfattelse af behovsbillede. Forældrenes oplevelse af sagsbehandlingen og tillid til, at samarbejdet nytter, er afgørende for effekten af indsatsen for den unge.

Hvordan

Ledelsen understøtter samarbejdet med og støtten til familien ved at:

- prioritere tid og ressourcer til, at medarbejderne kan arbejde med hele familien med fokus både på den unge, forældrene og eventuelle søskende.
- sørge for kompetenceudvikling til medarbejderne, fx i forhold til konflikthåndtering og kommunikation, samt øvrige emner med relevans for samarbejdet med forældre, fx kendskab til tilstødende lovgivning.
- sørge for, at der er en bred tilbudsvifte med relevante indsatser til forældre og eventuelle søskende, fx grupper, netværk eller forløb. Hvis ikke der findes tilbud til forældre eller søskende i kommunen, er det ledelsens ansvar at etablere sådanne. Det kan fx være informationsaftner med oplæg, mulighed for psykologsamtaler el. lign.
- etablere forældrenetværksgrupper, hvor forældre kan få støtte og erfaringsudveksle i overgangen både i forhold til det praktiske og følelsesmæssig støtte.
- etablere samarbejder eller brugerpaneler med lokale handicapbrugerorganisationer, som kan berige kommunen med viden om handicap, pårørenderollen og overgangsperioden. Ledelsen kan også lave brugerundersøgelser blandt kommunens borgere.

Rådgiveren understøtter samarbejdet med og støtten til familien ved at:

- forventningsafstemme med familien i forhold til, hvornår og hvordan de oplever sig inddraget.
- anerkende familiens perspektiver og tage disse alvorligt, samt have fokus på at fremme og opretholde en samarbejdende relation med familien.
- være bevidst om den ulige magtrelation og sørge for at skabe så meget transparens som muligt i sagsbehandlingen. Det er rådgiverens ansvar at skabe en tillidsfuld relation til familien.

- forventningsafstemme omkring familiens rolle, når den unge bliver 18 år.
- yde råd og vejledning tidligt i overgangsprocessen målrettet den enkelte unge og familie samt løbende gentage og informere om sagsskridt, frister mv.
- etablere strukturerede overgangsmøder målrettet familien med faste intervaller og skabeloner.
- anvende tjeklister for vejledningsemner for at sikre struktureret vejledning af forældrene, og at alle relevante emner dækkes.
- have opmærksomhed på formålet med og tilrettelæggelse af møder samt deltagerkreds på møderne. Det kan være en god ide at differentiere i antallet af deltagere på baggrund af familiens samlede kompleksitet.
- koordinere samarbejdet med og støtte familien i deres øvrige relationer med kommunale aktører. Det kan fx være kontakt til jobcenteret, hvis en forælder skal tilbage på arbejdsmarkedet efter i flere år at have modtaget tabt arbejdsfortjeneste.
- have opmærksomhed på, at det kan være en balance at sikre inddragelse af både forældre og den unge på samme tid.

Hjælperedskaber

Herunder findes en kort beskrivelse af udvalgte hjælperedskaber, der kan understøtte arbejdet med kerneelementet.

Visuelle redskaber kan med fordel generelt anvendes til:

- alle overgangsperiodens elementer/tidslinje, herunder skift i paragraffer.
- alle møderne i overgangsperioden for at overskueliggøre sagsbehandlingen.
- indholdet i møderne.
- en oversigt over, hvilke indsatser familien får nu, og hvad det betyder ift. overgangen til voksenbestemmelserne.
- overblik over, hvad der kan indstilles til i voksenregi, og hvad der udgår.

Udredningsværktøjet kan også anvendes til inddragelse af forældrene. Værktøjet styrker kommunens viden om både den unge og familien og giver et visuelt overblik over den unges netværk, ressourcer og behov. Udredningsværktøjet understøtter inddragelse af forældrene og deres viden om den unge.

[Udredningsværktøjet \(sbst.dk\)](#)

Netværksinddragende møde

Netværksmetoden lægger vægt på inddragelse af forældrene, formidling af viden mellem de professionelle faggrupper, samt på dialog og ansvarsfordeling mellem forældre og fagpersoner. Netværksmøderne handler ikke kun om at løse konkrete problemer og koordinere tiltag og aftaler, men også om at skabe fælles mål for indsatsen i samarbejde med den enkelte familie.

[Netværksmøder \(sbst.dk\)](#)

Åben Dialog

Åben Dialog er en netværksorienteret, helhedsorienteret tilgang, der inddrager relevante fagprofessionelle og private netværk i forhold til borgerens situation.

[Åben Dialog \(sbst.dk\)](#)

Eksempler på samarbejdet med og støtte til familien

Vejledning om tabt arbejdsfortjeneste og kontakt til jobcenter

Som led i arbejdet med at støtte forældre i overgangen har flere kommuner haft fokus på tabt arbejdsfortjeneste og tilknytning til beskæftigelse som særlige temaer. Disse temaer har vist sig at kunne være barrierer for samarbejdet med familien, hvis de ikke adresseres.

I flere kommuner har rådgiver hjulpet med at etablere kontakt til jobcenter, såfremt forældrene har været langvarigt væk fra arbejdsmarkedet eller har brug for særlig støtte for at kunne deltage i arbejdslivet.

Mange af kommunerne har haft samtaler med forældrene om selvforsørgelse, tabt arbejdsfortjeneste, hvad det konkret betyder for hele familien, at den unge fylder 18 år og forældrenes bekymring i den forbindelse.

Skriftlig pjece målrettet forældrene og fælles plan

En kommune har lavet en pjece målrettet forældre, som går i dybden med de ting, der ændrer sig, når den unge bliver 18 år. Kommunen har brugt pjecen som udgangspunkt for dialog med forældrene om muligheder og begrænsninger i forhold til støtte, når den unge fylder 18 år.

En kommune har lavet en skabelon for indgåede aftaler og en fælles plan, som de bruger i overgangssagerne. Denne skabelon bruges ligeledes som udgangspunkt for dialog med forældrene.

Kerneelement 4: Inddragelse af den unge

Hvad

Rådgiveren skal inddrage den unge i overgangen fra ung til voksen, så den unge får mulighed for og støttes i at udtrykke sine synspunkter, og således, at der lyttes til, og handles passende på den unges perspektiver.

Hvorfor

Inddragelse i egen sag om forhold, der vedrører en selv, er en demokratisk ret, som fx fremgår af Børnekonventionens artikel 12, og er samtidig en central del af forberedelsen til voksenlivet for unge med handicap. Når den unge bliver inddraget, muliggør det, at den unge kan bringe sine egne meninger, ønsker og drømme ind i fx beslutningsprocesserne. At blive inddraget styrker den unges motivation og øger muligheden for at iværksætte indsatser, der imødekommer den unges ønsker og behov.

Laura Lundys model for børneinddragelse opstiller fire elementer, der skal være til stede for, at man kan tale om inddragelse:

- Unge skal gives mulighed for at udtrykke deres synspunkter (*rum*).
- Unge skal støttes i at give udtryk for deres synspunkter (*stemme*).
- Forståelsen af, at der skal lyttes til børns synspunkter (*tilhører*).
- Forståelsen af, at der skal handles passende på børns synspunkter (*indflydelse*).

De fire elementer er gensidigt afhængige, og de forudsætter, at der sker en tilpasning i forhold til den unges handicap, præferencer og mulighed for kommunikation, ressourcer og behov som udgangspunkt for inddragelse af den enkelte unge.

En fastlåst forståelse af den unges udfordringer og handicap kan gøre, at unge med handicap oplever kun at blive inddraget i begrænset omfang og oplever manglende indflydelse på møders form og indhold. Nogle unge med handicap oplever også, at det er deres forældre, som er det primære talerør. Det kan være problematisk, dels fordi det kan betyde, at den unge ikke selv inddrages tilstrækkeligt, og dels at den unge ikke nødvendigvis deler samme perspektiv som sine forældre.

Et systematisk tværgående arbejde med at skabe et fælles, tidssvarende børnesyn og mindset på tværs i organisationen kan skabe et fælles fundament, der kan styrke og kvalificere praksis for inddragelse af børn og unge med handicap. Det kan understøtte, at unge med handicap oplever at blive mødt med samme tilgang og forståelse af, hvordan de kan byde ind og få indflydelse på forhold i eget liv, og det kan understøtte, at der sættes en værdimæssig rettesnor for god praksis for inddragelse. For unge med handicap kan betydningen af støtte fra en ledsager eller bisidder, som de stoler på, og relationen til sagsbehandleren være særdeles væsentlig.

Hvordan

Ledelsen understøtter inddragelse af den unge ved at:

- sørge for, at der organisatorisk er et tidssvarende børnesyn, hvor unge med handicap ses som selvstændige og kompetente individer med egne holdninger, ønsker og perspektiver på eget liv og egne forhold.
- understøtte, at der organisatorisk kan arbejdes med børnesyn og inddragelse, fx ved at afsætte flere ressourcer til arbejdet med inddragelse, reflektere over og formulere et fælles børnesyn, sørge for kompetenceudvikling af medarbejdere, samt som ledelse at understøtte inddragelsesarbejdet ved at have fokus på arbejdsgange, sparring og feedback.

- understøtte en forståelse af, at inddragelse skal læres, dvs. at have fokus på, at der løbende arbejdes med inddragelse på tværs af børne- og ungeteamet, så den unge og familien får erfaring med at blive inddraget inden overgangen til voksenlivet.

Rådgiveren understøtter inddragelsen af den unge ved at:

- have vedvarende fokus på inddragelse af unge med handicap med særlig opmærksomhed på, om og hvorfor nogle unge ikke bliver inddraget.
- foretage en indledende systematisk faglig vurdering af, hvordan den unge kan inddrages, og på hvilken måde det skal gøres, fx gennem samtale med den unge, men også gennem observation eller et tilstræbt indefra-perspektiv.
- tage stilling til, hvem der kan repræsentere den unges perspektiv, hvis den unge ikke selv kan.
- skabe en tryk og tillidsfuld relation til den unge og herunder være nærværende, nysgerrig og forstående.
- invitere en bisidder med, som den unge er tryk ved.
- tilpasse sine metoder og kommunikationsformer til den enkelte unge. Det kan eksempelvis være, at samtalen skal understøttes med visuelle redskaber, og at der skal afsættes tilstrækkelig tid og eventuelt afholdes hyppigere, kortere samtaler. Det kan også være nødvendigt med flere samtaler.
- bruge forskellige teknikker og metoder under samtalen med den unge for at skabe og understøtte et tryk samtalerum, fx aktiv lytning, aftaler med den unge om pauser undervejs, samt at der tales et sprog, den unge forstår og kan relatere til.
- give den unge mulighed for at have indflydelse på mødets form og indhold.
- skabe transparens og følge op på juridisk information, samt videregive denne information på relevante tidspunkter og i en forståelig form for den unge.
- dokumentere inddragelsen af den unge i sagssystemet.
- løbende følge op og give den unge et overblik over, hvad den unge kan have indflydelse på, hvilke beslutninger der bliver truffet, og hvordan den unges synspunkter er inddraget.
- involvere forældrene i forhold til deres viden om den unge og understøtte den unge i processen, såfremt den unge ønsker dette.
- have dialog med forældrene for at skabe tryk og gøre formålet med inddragelse tydeligt for forældrene, såfremt de er usikre på, hvorfor deres barn skal inddrages i sagsforløbet.

Hjælperedskaber

Herunder findes en kort beskrivelse af udvalgte hjælperedskaber, der kan understøtte arbejdet med kerneelementet.

Anbefalinger om børneinddragelse i sagsbehandlingen

Partnerskabet om Børnene Først har udarbejdet syv anbefalinger om børneinddragelse i sagsbehandlingen. Anbefalingerne indeholder viden om, hvordan man som kommune kan arbejde med at styrke inddragelse i praksis. I sammenhæng til anbefalingerne er der ligeledes udarbejdet praksiseksempler, som giver inspiration til, hvordan medarbejdere og ledere konkret kan arbejde med og omsætte anbefalingerne i praksis.

[Anbefalinger og praksiseksempler om børneinddragelse i sagsbehandling \(sbst.dk\)](#)

Videnstema om Laura Lundys model

Laura Lundys model for børneinddragelse tager udgangspunkt i Børnekonventionens artikel 12, som indeholder to hovedelementer: Retten til at udtrykke synspunkter samt retten til, at synspunkter tillægges passende vægt.

[Videnstema om Laura Lundys model for børneinddragelse \(sbst.dk\)](#)

Redskabssamling udviklet i relation til Laura Lundys model for børneinddragelse

Redskaberne kan eksempelvis være interviewguide, samtalskabeloner, dialogkort og svarske-mær. Redskaberne er målrettet ledere og fagprofessionelle fra myndighedsområdet, der gerne vil skabe en større systematik omkring deres inddragelsespraksis.

Redskabssamling - Laura Lundys model for børneinddragelse (sbst.dk)

Podcast og videnstema om inddragelse af børn og unge med handicap

Udgivelsen giver inspiration og handleanvisninger til, hvordan myndighedsrådgivere og ledere på børnehandicapområdet kan styrke inddragelsen af børn og unge med handicap i praksis.

Podcast og videnstema om inddragelse af børn og unge med handicap (sbst.dk)

Integrated Children's System (ICS) og udredningsværktøjet

ICS er udviklet til at understøtte rådgivernes faglige arbejde med børn og unge, der har eller kan have behov for særlig støtte, og deres familier. Udredningsværktøjet er udviklet til at understøtte rådgivernes faglige arbejde med børn og unge med funktionsnedsættelser og bygger på den socialfaglige metode ICS (Integrated Children's System).

ICS og udredningsværktøjet (sbst.dk)

Dialoglinealen

Dialoglinealen er et værktøj, der kan anvendes til sammen med den unge at drøfte dennes trivsel. Dialoglinealens side med smileys kan bruges til at tale om, hvordan den unge har det generelt, og i forhold til konkrete aspekter af den unges liv.

Dialoglinealen (sbst.dk)

Signs of Safety (SoS)

SoS er en metode, der anvendes i børne- og ungesager. Arbejdet med Signs of Safety-tilgangen er organiseret omkring tre centrale spørgsmål: Hvad bekymrer? Hvad fungerer? Hvad skal der ske? Metoden kan være med til at skabe mere åbenhed og gennemsigtighed i sagerne og give familien en øget oplevelse af at blive forstået og inddraget.

Signs of Safety | social.dk

Talking Mats

Talking Mats er en struktureret interview- og samtalemetode, der kan støtte mennesker med komplekse kommunikationsbehov i at kommunikere meninger og erfaringer mere effektivt til og med deres omgivelser.

Talking Mats (sbst.dk)

Eksempler på arbejdet med inddragelse af den unge

Handleguide til inddragelse

En kommune har udarbejdet en handleguide for overgangen til voksenlivet for unge med handicap. Handlerguiden skaber vha. en simpel tidslinje overblik over, hvornår den unge og forældrene inddrages i den unges sag. Tidslinjen dækker perioden fra 15 til 18 år og viser forældrene, hvilke møder kommunen afholder med den unge samt formålet med de enkelte møder, og hvem der deltager i møderne.

Møderækken er tilrettelagt, så den unge lærer sine rådgivere at kende og "trænes" i møderne med kommunen. De tidligste møder har karakter af "hilse-på-møder" fra det 15. år, som mest handler om den unge og den unges ønsker, håb og drømme for fremtiden. Fra omkring det 16. år kommer der øget fokus på at få lagt en fælles plan for overgangen til voksenlivet.

Kommunens handleguide bidrager til at skabe overblik over, hvordan kommunen arbejder med inddragelse – ikke kun med hensyn til den unge og den unges familie men også for de fagprofessionelle, som løbende skal inddrages i konkrete overgangssager.

Ungepjece om overgangen

En kommune har udarbejdet en kort informationspjece til den unge, som kommunen fremsender, når arbejdet med overgangen skal til at sættes i gang. Pjecen til den unge fokuserer på de ting, der ændrer sig for den unge, når man fylder 18 år og bliver myndig. Fx særlige opmærksomhedspunkter omkring inddragelse af forældrene og pårørende, beslutningstagen samt ændrede regler og støttemuligheder på voksenhandicapområdet. I pjecen får den unge desuden et overblik over, hvordan overgangsprocessen tilrettelægges i kommunen, og hvordan man kan komme i kontakt med kommunens ungeenhed.

Pjecen til den unge suppleres af en pjece til forældremyndighedsindehaver, som går mere i dybden med de ting, der ændrer sig, så de blandt andet kan hjælpe den unge til bedre at forstå, det der skal ske i overgangen, og de rettigheder og pligter den unge får, når man bliver 18 år.

Pjecen bidrager til, at den unge og forældrene får en bedre forståelse for, hvad der sker når den unge fylder 18 år, samt at de får en større forståelse for muligheder og begrænsninger på voksenhandicapområdet.

Litteratur

Litteratur og materialer fra Ankestyrelsen og Social- og Boligstyrelsen:

Ankestyrelsen (2024): "Kommunernes brug af servicelovens § 19 a"
[Kommunernes brug af servicelovens § 19 a — Ankestyrelsen \(ast.dk\)](#)

Ankestyrelsen (2022): "Støtte til unge med handicap i overgangen fra barn til voksen"
[Ankestyrelsens undersøgelse om støtte til unge med handicap i overgangen fra barn til voksen — Ankestyrelsen \(ast.dk\)](#)

Ankestyrelsen (2020): Samarbejdet mellem kommuner og forældre til børn med handicap
<https://ast.dk/publikationer/samarbejdet-mellem-kommuner-og-foraeldre-til-born-med-handicap>

Social- og Boligstyrelsen (2023): Seks kritiske succesfaktorer for implementering af helhedsorienteret indsats for udsatte voksne.

[Seks kritiske succesfaktorer for implementering af helhedsorienteret indsats for udsatte voksne \(sbst.dk\)](#)

Socialstyrelsen (2021): Overgangen til voksenlivet for unge med handicap – et inspirationsmateriale
[Overgangen til voksenlivet for unge med handicap - et inspirationsmateriale \(sbst.dk\)](#)

Socialstyrelsen (2022): Inddragelse af børn og unge med autisme i egen sag – Et inspirationsmateriale
[Inddragelse af børn og unge med autisme i egen sag – et inspirationsmateriale | Social- og Boligstyrelsen](#)

Social- og Boligstyrelsen i regi af Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv (2024): Laura Lundys model for inddragelse af børn og unge målrettet myndighedsområdet
[Laura Lundys model for børneinddragelse – målrettet myndighedsområdet](#)

Øvrig litteratur, rapporter og materialer:

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2022): "Unge med handicap står oftere uden uddannelse og job"
[\(Microsoft Word - AE Unge med handicap st\345r oftere uden job og uddannelse 210422.docx\)](#)

Bengtsson, Tea Torbenfeldt og Henze-Pedersen, Sofie (2022). Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet. København: VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

[Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet - vive.dk](#)

Bengtsson, Tea Torbenfeldt & Olsen, R. Fuglsang (2021). Kortlægning af viden om kvalitet i sagsbehandling på børne- og ungeområdet: Et litteraturstudie af danske publikationer. København: VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

[Kortlægning af viden om kvalitet i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet – Et litteraturstudie af danske publikationer \(vive.dk\)](#)

Hjelmar, Ulf, Fischer, Horne, Rikke og Ibsen, Jakob Thrane (2024): Tværfagligt samarbejde om en helhedsorienteret indsats – en vidensindsamling med fokus på nordiske erfaringer og virkninger af samarbejdet. VIVE.

[Tværfagligt samarbejde om en helhedsorienteret indsats – En vidensindsamling med fokus på nordiske erfaringer og virkninger af samarbejdet \(vive.dk\)](#)

Høgh, Helle (2021): Fra ung til voksen med handicap. Inspirationskatalog til at skabe bedre overgange til voksenlivet set fra et unge- og pårørendeperspektiv. Metodecenteret Aarhus.

[Microsoft Word - Erfaringsopsamling Ung-til-voksen marts 2021.doc \(metodecentret.dk\)](#)

Høstrup, Marie og Ilsvard, Sofie (2021): Trivsel i familier til børn med handicap – en eksplorativ undersøgelse. Metodecenteret Aarhus.

[https://metodecentret.dk/wp-content/uploads/2021/04/Taettere-paa-Familien-Trivsel-i-familier-med-boern-med-handicap-april-2021.pdf](#)

Høstrup, Marie, Høgh, Helle og Stamhus, Cecilie (2019): Fra ung til voksen med handicap – En litteraturgennemgang. Metodecenteret Aarhus.

[Microsoft Word - Ung til voksen Litteraturgennemgang januar 2020 \(metodecentret.dk\)](#)

Jørgensen, Henning, Lassen, Morten og Baadsgaard, Kelvin (2016): "Hvad er koblingskompetencer?" Fremfærd, Viden På Tværs.

[Fremfaerd-koblingskompetencer-web-enkeltsider-210317.pdf \(vpt.dk\)](#)

Kommunernes Landsforening (2018): Inspirationskatalog. Sammenhængende ungeindsats – kommunale eksempler.

[sammenhaengende-ungeindsats-kommunale-eksempler.pdf \(kl.dk\)](#)

Luckow, Stine Tankred, Rasmussen, Pernille Skovbo og Leif Olsen (2021): Samarbejdet omkring børn og unge med funktionsnedsættelser – en opfølgende undersøgelse med fokus på sagsbehandlernes perspektiver. VIVE.

[Hvordan kan samarbejde på handicapområdet styrkes? - vive.dk](#)

Lundy, L. (2007). "Voice" is not enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. British Educational Research Journal, vol. 33(6), side: 927–942.

Matthiesen, Annemette, Haack Maja og Zeeberg, Birgitte (2017): "Specialisering – et tveægget sværd? En undersøgelse af organisering i børne- og ungeafdelinger set fra et sagsbehandler- og et familieperspektiv"

[https://www.ucviden.dk/da/publications/specialisering-et-tve%C3%A6gget-sv%C3%A6rd-en-unders%C3%B8gelse-af-organisering-](#)

Psykiatrifonden (2023): En vals med sten i skoen – en undersøgelse blandt forældre til børn og unge i alderen 5-17 år med en eller flere psykiatriske diagnoser.

[Foraeldreundersoegelse.pdf \(psykiatrifonden.dk\)](#)

Rasmussen, P.S., Olsen, L. & Heinemeier, A.B. (2019). Udfordringer i samarbejdet omkring børn og unge med handicap: En forundersøgelse baseret på 29 VISO-rådgivningsforløb, VIVE, København.

Rasmussen, P.S.; Villumsen; A.M.; Rossen, C.V. (2023). Metoder til at inddrage børn med autisme og ADHD i myndighedssagsbehandling. København: VIVE i regi af Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv.

Villumsen, Anne Marie og Strandby, Martin Williams (2023): Forældreinddragelse i myndighedssagsbehandling.

[Forældreinddragelse i myndighedssagsbehandling \(vive.dk\)](#)

Bøger:

Antczak, H & Steensbæk, S. (2020). Samtaler med unge - at balancere mellem relation og myndighed. København: Akademisk Forlag.

Haack, Maja, Matthiessen, Annemette og Zeeberg, Birgitte: "Det bøjelige helhedssyn – når organisering former det sociale arbejde", s. 73-89 i Villumsen, Anne Marie (2018): Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier.

Jakobsen, Martin Bæksgaard og Hjelm, Ulf: "Helhedsorienterede sociale indsatser med fokus på handling og læring", s. 57-71 i Villumsen, Anne Marie (2018): Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier.

Jakobsen, Martin Bæksgaard: "Virksomme mekanismer i helhedsorienteret socialt arbejde", s. 157-173 i Villumsen, Anne Marie (2018): Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier.

Jensen, B.S. (2014). Inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde – reel inddragelse eller symbolsk retorik? Aalborg Universitetsforlag.

Moesby-Jensen, C.K (2019). Unge med autisme og deres oplevelser af møder med myndighedsrådgivere. I C.K. Moesby-Jensen (Red): Diagnoser i myndighedsarbejde: børn og unge med autisme eller ADHD (s.205-226). København: Samfundslitteratur.

Villumsen, Anne Marie: Familiernes stemme om helhedsorienteret socialt arbejde s. 175-190 i Villumsen, Anne Marie (2018): Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier.

Warming, H. (2011). Børneperspektiver - børn som ligeværdige medspillere i socialt og pædagogisk arbejde. København: Akademisk Forlag.

Social- og Boligstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.sbst.dk